

**ARVIOINTIKRITEERISTÖ:
MITEN TUNNISTAA
KESTÄVÄT
ELVYTYSTOIMET?**

Arviointikriteeristö: Miten tunnistaa kestävät elvytystoimet?

Ympäristöministeri Krista Mikkosen asettaman kestävä elvytyksen työryhmän tehtävänä on muun muassa valmistella lisätalousarvioon toimia, jotka auttavat taloutta elpymään ja vastaavat samalla ilmastokriisiin ja luonnon köyhtymiseen.

Kansainväliset instituutiot, kuten YK, Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, Kansainvälinen energiajärjestö IEA ja Euroopan komissio sekä lukuisat yritysverkostot, ovat ilmaisseet vahvasti, että koronapandemian jälkeinen elvytys on tehtävä ekologisesti kestäväällä tavalla. Myös johtavat taloustieteilijät vahvistavat, että kestävä elvytys on taloudenkin kannalta tehokkain tie toipumiseen¹.

Kestävä elvytyksen työryhmä tarkastelee erityisesti jälkihoitosuunnitelman toimia. Näihin toimiin on mielekkäämpää sisällyttää kestävyysnäkökulma kuin esimerkiksi suoriin kriisitoimiin akuutin terveystilanteen ratkaisemiseksi.

Jälkihoitosuunnitelman toipumistoimien kokonaisuuden tulisi edistää ekologisen kestävyyskriisin ratkaisemista ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista. Merkittävälläkään työllisyyttä tukevalla hankkeella ei saisi olla huomattavia negatiivisia vaikutuksia ilmastoon, luonnonvarojen käyttöön tai luonnon monimuotoisuuteen. Kaikkia jälkihoitosuunnitelman toimia olisi arvioitava sen osalta, miten ne tukevat talous-, työllisyys- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä. Tämän takia työryhmä on laatinut kriteeristön, jota voidaan soveltaa toimenpiteiden arvioinnissa päätöksenteon tukena.

Jos päätetään tehdä hallitusohjelman ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamista merkittävästi haittaavia toimia, tämän on oltava vakavan harkinnan tulos ja niiden vastineeksi tulee edellyttää esimerkiksi kestävyyspuitteita. Esimerkki vastikkeellisuudesta on tuensaajan sitoutuminen päästöjen vähentämiseen kohti hiilineutraaliutta² tai luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vähentämiseen.

Kriteeristö toimenpide-ehdotusten arviointiin

Kriteeristön valmistelussa on otettu lähtökohdaksi niiden soveltamisen helppous ja tehokkuus. Mitä laajempi ja monimutkaisempi kriteeristö on, sitä enemmän aikaa ja voimavaroja sen soveltaminen vaatii. On siis tärkeä löytää keskeisimmät kriteerit, joita soveltamalla pystymme tunnistamaan vaikuttavimmat toimenpiteet. Koska kriteeristö on tarkoitettu erityisesti elvytystoimien arviointiin, se ei ole kaiken kattava esimerkiksi sosiaalisten vaikutusten osalta. Kriteeristön valmistelussa on myös hyödynnetty valtiovarainministeriön kolmatta lisätalousarviota koskevaa ohjeistusta.

Arviointikehikoksi ehdotetaan laadullista kehikkoa: ++, +/-, -, --. Arvioinneissa tulisi hyödyntää jo tehtyjä ympäristövaikutusarvioita ja muuta kirjallisuutta.

¹ <https://www.smithschool.ox.ac.uk/publications/wpapers/workingpaper20-02.pdf>

² Tässä voidaan hyödyntää olemassa olevia työkaluja, kuten [Science Based Targets](#) ja [vapaaehtoiset Green Deal-sopimukset](#).

Kriteeri	Kriteerin arviointi
1. Talous- ja työllisyysvaikutukset	
1a. Työllisyysvaikutukset (htv ja sosioekonomiset vaikutukset)	Mitkä ovat toimenpiteen vaikutukset työllisyyteen (htv) käytettyä euroa kohden ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon myös työpaikkojen pysyvyys ja muut ominaisuudet? Parantaa työllisyyttä käytettyä euroa kohden merkittävästi (++), jonkin verran (+), neutraali (x), vähentää jonkin verran (-), vähentää merkittävästi (- -). Mikäli henkilötyövuodet pystytään määrällisesti arvioimaan, ne voidaan esittää tässä. Tässä kohtaa voidaan myös arvioida toimenpiteen sosioekonomisia vaikutuksia, esimerkiksi alue- taloudelliset vaikutukset tai tulonjakovaikutukset.
1b. Yhteiskunnan luottaminen taloudelliseen toipumiseen	Tukeeko toimenpide elinkeinoelämän ja kansalaisten luottamusta talouden toipumiseen? Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.
1c. Vipuvaikutukset yksityiselle sektorille	Aiheuttaako toimenpide ”vipuvaikutuksia” yksityissektorille, eli saa aikaan uusia toimia, jotka eivät käynnistyisi ilman toimenpidettä? Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.
1d. Vaikutukset julkiseen talouteen	Onko kyseessä toimenpide, joka tulisi toteutettavaksi muutenkin, mutta jonka toimeenpanoa esitetään nyt aikaistettavaksi. Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.
2. Ilmasto- ja ympäristövaikutukset	
2a. Ilmastokriisin ratkaiseminen	Miten toimenpide vaikuttaa hiilineutraalivaltavioitteen saavuttamiseen ja kasvihuonekaasupäästöihin (mukaan lukien päästöt ja nielut) verrattuna perusuraan? Vähentää nettopäästöjä merkittävästi (++), vähentää nettopäästöjä jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), lisää nettopäästöjä jonkin verran (-), lisää nettopäästöjä merkittävästi (- -). Lisäksi: Onko toimenpiteellä potentiaalisesti vaikutuksia hiilinieluihin metsien käytön kautta? Kyllä/ei. Tukeeko toimenpide ilmastonmuutokseen sopeutumista? Tukee merkittävästi (++), tukee jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), vaikeuttaa sopeutumista ja täten lisää ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä jonkin verran (-), vaikeuttaa sopeutumista merkittävästi (- -).
2b. Luonnonvarojen kestävä käyttö ja kiertotalouden edistäminen	Miten toimenpide edistää neitseellisten luonnonvarojen käytön vähentämistä ja siirtymää kiertotalouteen suhteessa perusuraan? Edistää siirtymää merkittävästi (++), edistää siirtymää jonkin verran (+), neutraali (x), vaikeuttaa siirtymää jonkin verran (-), vaikeuttaa siirtymää merkittävästi (- -).

Kriteeri	Kriteerin arviointi
2c. Luonnon monimuotoisuus ja ympäristön tila	Miten toimenpide vaikuttaa Suomen luonnon monimuotoisuuteen ja luontokadon pysäyttämiseen sekä ympäristön tilaan? Edistää merkittävästi (++) , edistää jonkin verran (+) , neutraali (x) , vaikeuttaa jonkin verran (-) , vaikeuttaa merkittävästi (--) .
3. Alla olevat kriteerit koskevat lisätalousarvioesitykseen annettavia nopeita elvytystoimia	
3a. Toimenpiteen käynnistäminen ja vaikutusten ajoitus	Voidaanko hanke käynnistää nopeasti, niin että myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia on odotettavissa nopeasti, jo vuoden 2020 aikana? Kyllä/ei.
3b. Toimenpiteen menolisäyksen kertaluonteisuus	Onko toimenpide määräaikainen, niin että se aiheuttaa menoja ja/tai tulonmenetyksiä vain vuosina 2020–2021 (vain perustellusta syystä, kuten valtuuksien maksatuksista johtuen, menoja voisi kohdentua myös vuodelle 2022)? Kyllä/ei.
3c. Toimenpiteen kohdentuminen korona-kriisistä kärsineisiin aloihin tai ryhmiin	Kohdistuuko toimenpide niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä? Kyllä /ei.

1. Talous- ja työllisyysvaikutukset

Elvytystoimilla tähdätään toipumisen vauhdittamiseen sitten, kun yritysten ja kotitalouksien on jälleen mahdollista toimia normaalisti. Koronashokin negatiivisten hyvinvointivaikutusten minimoimiseksi on tärkeää, että elvytystoimenpiteiden vaikuttavuus investoitua euroa kohden on mahdollisimman suuri.

a. Työllisyysvaikutukset

Työllisyysvaikutukset investoitua euroa kohden ovat keskeisin yksittäinen indikaattori. Mikäli toimenpiteen tai investoinnin työllisyysvaikutuksia ei ole laskettu tai ei pystytä laskemaan käytettävissä olevilla resursseilla, niitä voidaan arvioida esimerkiksi investointien kotimaisuusasteella. Työllisyysvaikutuksia arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota myös työpaikkojen pysyvyyteen ja muihin ominaisuuksiin³.

³ Esimerkiksi palkkataso ja työtuntien viikoittainen määrä eli onko kyseessä osa-aikainen vai kokoaikainen työ.

Työllisyysvaikutusten arvioinnissa keskeiset kysymykset ovat:

- Mitkä ovat toimenpiteen vaikutukset työllisyyteen (henkilötyövuosi, htv) käytettyä euroa kohden huomioiden mahdollisuuksin mukaan myös työpaikkojen pysyvyys ja muut ominaisuudet? **Parantaa työllisyyttä käytettyä euroa kohden merkittävästi (++)**, **jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vähentää jonkin verran (-)**, **vähentää merkittävästi (- -)**. Mikäli toimenpiteen kerrannaisvaikutukset työllisyyteen ovat tiedossa, arvio voidaan tehdä sekä suorille vaikutuksille että kerrannaisvaikutuksille.
- Tässä kohtaa voidaan myös arvioida toimenpiteen sosioekonomisia vaikutuksia, esimerkiksi aluetaloudellisia vaikutuksia tai tulonjakovaikutuksia.

Lisäksi alla olevilla kriteereillä voidaan arvioida toimenpiteen muita talouteen liittyviä vaikutuksia lisätalousarvio-ohjeistuksen mukaisesti.

b. Yhteiskunnan luottamus taloudelliseen toipumiseen

Yhteiskunnan luottamuksen arvioinnissa keskeinen kysymys on, tukeeko toimenpide elinkeinoelämän ja kansalaisten luottamusta talouden toipumiseen. **Kyllä/ei** (perustelu).

c. Vipuvaikutukset yksityiselle sektorille

Yksityisen sektorin investointien osalta voidaan arvioida, luoko toimenpide vipuvaikutuksia eli saako se aikaan yksityissektorilla uusia toimia, jotka eivät muuten toteutuisi. **Kyllä/ei** (perustelu).

d. Vaikutukset julkiseen talouteen

Osa toimenpiteistä voi olla investointeja, joiden toteuttamisesta on jo esimerkiksi päätetty hallitusohjelmassa, mutta joiden toteutusta nyt aikaistetaan. Näiden hankkeiden vaikutus julkiseen talouteen voi olla vähäisempi, koska toimenpide olisi toteutettu joka tapauksessa myöhemmin. Toimenpiteen aikaistamisesta on hyvä mainita.

Arvioinnissa tulee huomioida, onko kyseessä toimenpide, joka tulisi toteutettavaksi muutenkin, mutta jonka toimeenpanoa esitetään nyt aikaistettavaksi. **Kyllä/ei** (perustelu).

2. Ilmasto- ja ympäristövaikutukset

Talousvaikutusten lisäksi toimenpiteiden arvioinnin keskiössä ovat niiden vaikutukset ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen sekä muut ympäristövaikutukset. Ekologisen kestävyyskriisin ratkaiseminen on yhtä akuutti kuin ennen koronavuotta, ja julkisten varojen käytössä tulisikin aina tarkastella niiden vaikutusta kestävyyskriisiin. Erityisesti ehdotetuissa toipumis- ja uudistustoimissa tulisi tukea toimenpiteitä, jotka talouden elpymisen lisäksi auttavat ratkaisemaan kestävyyskriisiä. Tämä on niin sanottu win-win -tilanne: pystymme samaan aikaan luomaan kestävästä kasvua ja työpaikkoja sekä vähentämään toimijamme ympäristökuormitusta.

Suomi on puheenjohtajana valtiovarainministereiden ilmastokoalitiiossa yhdessä Chilen kanssa.⁴ Koalition tavoitteena on johdonmukaisesti tuoda ilmastokriisin hillintä ja ilmatoriskien vähentäminen talouspolitiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon. Talouspolitiikan instrumentit, kuten verotus, ovat keskeinen keino hinnoitella ilmastopäästöjä ja täten hillitä ilmaston kuumenemistä.

On epärealistista olettaa, että kaikilla toimenpiteillä olisi positiivisia ympäristövaikutuksia. Toisaalta **merkittävälläkään työllisyyttä tukevalla hankkeella ei saisi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ilmastoon, luonnonvarojen käyttöön tai biodiversiteettiin** (*do no harm*). Tätä periaatetta tulisi soveltaa kaikkiin julkisilla varoilla tuettaviin elvytystoimenpiteisiin. Positiivisten ympäristövaikutusten lisäksi on siis tärkeä miettiä kriteerejä tai esimerkkejä, jotka auttavat tunnistamaan merkittävät negatiiviset vaikutukset.

a. Ilmastokriisin ratkaiseminen

Ilmastovaikutusten arvioinnissa keskeiset kysymykset ovat:

- Miten toimenpide vaikuttaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen ja ilmastopäästöihin (mukaan lukien päästöt ja nielut) verrattuna perusuraan (jo päätettyihin toimenpiteisiin)? **Vähentää nettopäästöjä merkittävästi (++)**, **vähentää nettopäästöjä jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **lisää nettopäästöjä jonkin verran (-)**, **lisää nettopäästöjä merkittävästi (--)**.
- Lisäksi: Onko toimenpiteellä potentiaalisesti vaikutuksia hiilinieluihin metsien käytön kautta? **Kyllä/ei**. Kysymyksen tarkoituksena on tukea toimenpiteiden kokonaistarkastelua ja varmistaa, että asiaa pohditaan jokaisen toimenpiteen kohdalla. Vastaus ei siis vaikuta yksittäisen toimenpiteen kohdalla suoraan arviointiin.
- Tukeeko toimenpide ilmastonmuutokseen sopeutumista? **Tukee merkittävästi (++)**, **tukee jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vaikeuttaa sopeutumista ja täten lisää ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä jonkin verran (-)**, **vaikeuttaa sopeutumista merkittävästi (--)**.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat positiivisia vaikutuksia hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen:

- Puhtaan energian edistäminen (kapasiteetin lisääminen, älykkään energiajärjestelmän edistäminen)
- Energiatehokkuuden edistämien esimerkiksi korjausrakentamisen avulla
- Vähäpäästöisten liikennevälineiden edistäminen (joko suoraan tukemalla esimerkiksi sähköautojen ostoa tai sähköautojen latausinfraa).
- Hiilinielujen vahvistaminen
- Johdonmukainen lainsäädäntö uuden teknologian käyttöönoton edistämiseksi.

⁴ https://www.cape4financeministry.org/coalition_of_finance_ministers

Fossiiliseen energiaan perustuvien teknologioiden edistäminen ja päästöjä ohjaavan lain-säädännön, kuten energiatehokkuusstandardien höllentäminen ovat esimerkkejä toimista, jotka vaikeuttaisivat ilmastotavoitteiden saavuttamista.

b. Luonnonvarojen kestävä käyttö ja siirtyminen kiertotalouteen

Luonnonvarojen kestävä käytön kannalta keskeinen kysymys on:

- Miten toimenpide vähentää neitseellisten luonnonvarojen kulutusta ja edistää siirtymistä kiertotalouteen suhteessa jo päätettyihin toimenpiteisiin? **Edistää siirtymää merkittävästi (++)**, **edistää siirtymää jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vaikeuttaa siirtymää jonkin verran (-)**, **vaikeuttaa siirtymää merkittävästi (-)**.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka edistäisivät siirtymistä kohti kiertotaloutta:

- Uusien palvelu- ja jakamistalouden mallien edistäminen
- Tuotteiden korjaaminen ja uudelleenvalmistus
- Jätteiden käsittelyn parantaminen
- Materiaalitehokkuuden edistäminen
- Hiilidioksidin talteenotto ja uudelleenkäyttö (CCU).

Neitseellisten maamassojen käyttö infran ja rakennusten rakennushankkeissa, silloin kun sekundäärisiä aineksia käyttöön soveltuvia teollisia sivuvirtoja olisi käytettävissä, on esimerkki toimenpiteestä, joka vaikeuttaisi siirtymää kohti kiertotaloutta.

c. Luonnon monimuotoisuus ja ympäristön tila

Luonnon monimuotoisuuden edistämisen, luontokadon pysäyttämisen ja ympäristön tilan kannalta keskeinen kysymys on:

- Miten toimenpide vaikuttaa Suomen luonnon monimuotoisuuteen, luontokadon pysäyttämiseen ja ympäristön tilaan? **Edistää merkittävästi (++)**, **edistää jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vaikeuttaa jonkin verran (-)**, **vaikeuttaa merkittävästi (--)**.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat positiivisia vaikutuksia:

- Luonnonsuojelualuiden palveluinfran kehittäminen (tukee virkistyskäyttöä ja matkailua)
- Elinympäristöjen kunnostaminen ja ennallistaminen mukaan lukien vesien kunnostustoimet
- Luontopohjaiset ratkaisut luonnonvarojen käytössä ja vesien hoidossa
- Maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimet.

Maankäytöllä ja maankäytön muutoksilla on mahdollisesti vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristön tilaan. Esimerkiksi arvokkaan metsämaan raivaaminen voi aiheuttaa huomattavaa haittaa luonnon monimuotoisuudelle, intensiivinen maankäyttö voi puolestaan kuormittaa ympäristön tilaa. Myös metsäojitukset aiheuttavat usein haasteita ympäröivälle luonnolle.

3. Lisätalousarvioesitykseen annettavat nopeat elvytystoimet

Tässä kohdassa eriteltyjen kriteerien arviointi ei vaikuta varsinaiseen arviointiin, vaan se auttaa linjaamaan ehdotetut toimenpiteet lisätalousarviota koskevan ohjeistuksen kanssa.

a. Toimenpiteen käynnistäminen ja vaikutusten ajoitus

Toimenpiteiden vaikutukset voivat realisoitua lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Myös toimenpiteiden valmisteluvaiheissa on eroja: toiset voidaan käynnistää nopeasti, kun taas toiset vaativat vielä työstämistä ja esimerkiksi lupamenettelyitä. **Erityisesti toipumistoimien** (esimerkiksi lisätalousarvioon esitettävät hankkeet) **tulisi olla nopeasti käynnistettävissä ja niiden vaikutusten työllisyyteen tulisi näkyä nopeasti**. Toisaalta uudistustoimissa, esimerkiksi t&k&i -tukien kohdalla vaikutukset näkyvät perustellusti vasta pitkällä aikavälillä.

Vaikutusten ajoitus ei sinänsä ole perustelu olla huomioimatta toimenpidettä työryhmän työssä, mutta se on ohjaava kriteeri määrittämään toimenpiteen rahoituskanavaa (lisätalousarvio, valtion budjetti 2021, EU-rahoitus tms.).

Huomioita lisätalousarvioon sisällytettävien toimenpiteiden nopeavaikutteisuudesta:

- Myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia tulisi toteutua merkittävässä määrin nopeasti heti vuoden 2020 aikana.
- Huomioon tulee ottaa se, kuinka toimenpiteitä voidaan käynnistää sulkutoimenpiteet ja niiden ennakoitu sekä mahdollisesti muuttuva kesto huomioon ottaen. Tarkoituksenmukaista voi olla harkita investointien, hankintojen tai muiden jo päätettyjen hankkeiden aikaistamista – eli toimenpiteitä, jotka tulisivat toteutettavaksi muutoinkin, mutta niiden toimeenpanoa voidaan aikaistaa (tämä kriteeri otetaan huomioon talous- ja työllisyysvaikutuksista).

Lisätalousarvioon esitettävien toimenpiteiden kohdalla keskeinen kysymys on:

- Voidaanko hanke käynnistää niin, että myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia on odotettavissa nopeasti vuoden 2020 aikana? **Kyllä/ei**.

b. Toimenpiteeseen liittyvän menolisäyksen kertaluontoisuus

Toipumistoimilla ei ole tarkoitus aiheuttaa pysyviä menolisäyksiä tai tulonmenetyksiä valtion budjettiin, eli ne on tarkoitettu kertaluontoisiksi.

Lisätalousarvioon esitettävien hankkeiden kohdalla keskeinen kysymys on:

- Onko toimenpide määräaikainen, niin että se aiheuttaa menoja ja/tai tulonmenetyksiä vain vuosina 2020–2021 (vain perustellusta syystä, kuten valtuuksien maksatuksista johtuen, menoja voisi kohdentua myös vuodelle 2022)? **Kyllä/ei**.

c. Toimenpiteiden kohdentuminen koronakriisistä kärsineisiin aloihin ja ryhmiin

Lisätalousarviota koskevassa ohjeistuksessa arvioidaan myös toimenpiteen kohdentumista eniten kärsineisiin aloihin ja ryhmiin:

- Toimenpiteiden tulisi kohdentua mahdollisimman täsmällisesti niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä.
- Toimenpiteitä ei tule kohdistaa aloille, joilla vallitsee runsas kysyntä ja toimeliaisuus jo nyt tai viimeistään sulkutoimenpiteiden purkamisen jälkeen.

Lisätalousarvioon esitettävien hankkeiden kohdalla keskeinen kriteeri on:

- Kohdistuuko toimenpide niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä? **Kyllä/ei**. Jos vastaus on kyllä, niin erittele lyhyesti.

Muita huomioita

Yllä esitetyt kriteerit keskittyvät vaikutusten tunnistamiseen Suomessa. Monilla hankkeilla voi kuitenkin olla **huomattavia vaikutuksia Suomen rajojen ulkopuolella** ja nämä voivat olla sekä negatiivisia että positiivisia.

Uudistustoimenpiteiden kohdalla tulisi erityisesti tarkastella, auttaako toimenpide **uudistamaan taloutta kestäväan suuntaan pitkällä aikavälillä** (esimerkiksi uuden teknologian demonstraatiohankkeiden välittömät ympäristöhyödyt voivat olla suhteessa käytettyyn euroon hyvin pieniä, mutta jos näin saadaan kaupallistettua uutta teknologiaa, hyödyt pitkällä aikavälillä voivat olla mittavia).

On myös tärkeä tarkastella, mitä haittoja koronakriisi aiheuttaa jo suunnitelluille tai käynnissä oleville ilmasto- ja muille kestävyystoimille ja **pyrkii varmistamaan näiden toimien toteutumisen kriisistä huolimatta**.

Kestävän elvytyksen työryhmä

- Puheenjohtajat** johtaja **Mari Pantsar**, Sitra
kansliapäällikkö **Hannele Pokka**, ympäristöministeriö 31.5.2020 asti
kansliapäällikkö **Juhani Damski**, ympäristöministeriö 1.6.2020 alkaen
- Jäsenet** kiertotalousohjelman pj **Reijo Karhinen**
hallituksen puheenjohtaja **Saara Kankaanrinta**, BSAG
johtava asiantuntija **Matti Kahra**, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
toimitusjohtaja **Jukka Leskelä**, Energiateollisuus ry
kestävän kehityksen johtaja **Helena Soimakallio**, Teknologiateollisuus ry
pääsihteeri **Liisa Rohweder**, WWF Suomi
ympäristöpäällikkö **Miira Riipinen**, Kuntaliitto
luontopalvelujohtaja **Timo Tanninen**, Metsähallitus
ylijohtaja **Leena Ylä-Mononen**, ympäristöministeriö
ylijohtaja **Teppo Lehtinen**, ympäristöministeriö
ylijohtaja **Tarja Haaranen**, ympäristöministeriö
- Pääsihteeri** kehittämisjohtaja **Juho Korpi**, ympäristöministeriö
- Sihteerit** rakennusneuvos **Timo Tähtinen**, ympäristöministeriö
ylimetsänhoitaja **Pirkko Isoviita**, ympäristöministeriö
neuvotteleva virkamies **Kaarina Saramäki**, ympäristöministeriö
erityisasiantuntija **Heikki Sorasahi**, ympäristöministeriö
projektijohtaja **Outi Haanperä**, Sitra
projektijohtaja **Kari Herlevi**, Sitra